

Paul-Henri Spaak: evropski vizionar in nadarjeni retorik

Paul-Henri Spaak 1899 - 1972

Belgijec Paul-Henri Spaak si je naziv „evropski državnik“ prislužil z dolgoletno uspešno politično kariero.

Spaak se je zlagal o svoji starosti, da se je med prvo svetovno vojno lahko pridružil belgijski vojski. Nato je bil dve leti nemški vojni ujetnik. Med drugo svetovno vojno si je kot zunanji minister zaman prizadeval za ohranitev belgijske nevtralnosti. Skupaj z vlado je odšel v izgnanstvo najprej v Pariz in nato v London.

Po osvoboditvi Belgije je bil večkrat zunanji minister in predsednik vlade. Že med drugo svetovno vojno je oblikoval načrte za združitev držav Beneluksa, takoj po vojni pa je podprl Evropsko skupnost za premog in jeklo ter Evropsko obrambno skupnost, saj si je prizadeval za združitev Evrope.

Spaak je menil, da je povezovanje držav z zavezujočimi pogodbami najučinkovitejše sredstvo za zagotovitev miru in stabilnosti. Za te cilje si je prizadeval tudi kot predsednik prvega zasedanja Združenih narodov v polni sestavi (1946) in kot generalni sekretar zveze NATO (1957–1961).

Spaak je imel vodilno vlogo pri pripravi Rimske pogodbe, saj so ga države udeleženke konference v Messini leta 1955 imenovale za predsednika delovnega odbora za pripravo besedila pogodbe.

Vzpon v belgijski politiki

Paul-Henri Spaak, ki se je rodil 25. januarja 1899 v Schaerbeeku v Belgiji, je odraščal v ugledni politično dejavni belgijski družini. Njegov ded Paul Janson je bil uveljavljen član liberalne stranke, njegova mati Marie Janson pa je bila socialistka, ki je postala prva ženska v belgijskem senatu. S politiko se je ukvarjal tudi njegov stric Paul-Emile Janson, ki je bil predsednik belgijske vlade konec 30. let 20. stoletja.

Spaak se je med prvo svetovno vojno zlagal o svoji starosti, da se je lahko pridružil belgijski vojski. Vendar so ga kmalu zajeli Nemci, zato je naslednji dve leti preživel vojaškem taborišču. Po

vojni je študiral pravo. Takrat se je začel ukvarjati tudi s športom in leta 1922 je kot član belgijske teniške ekipe celo sodeloval na tekmovanju za Davisov pokal.

Po diplomi je Spaak delal v odvetniški pisarni v Bruslju. Leta 1920 je postal član belgijske socialistične delavske stranke. V domači politiki se je hitro povzpел in leta 1938 postal predsednik vlade. Med drugo svetovno vojno je bil zunanji minister belgijske vlade v izgnanstvu v Londonu. Ko se je leta 1944 vrnil v Bruselj, je v več povojnih vladah sodeloval kot zunanji minister in predsednik vlade. Spaak se je mednarodno uveljavil, ko je bil leta 1945 izvoljen za

predsednika prvega zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov. Leta 1956 ga je svet Organizacije Severnoatlantske pogodbe (NATO) imenoval za generalnega sekretarja.

Prispevek k Evropi

Spaak je bil znan kot nadarjen retorik: znal je doseči, da mu ljudje prisluhnejo, in bil je zelo prepričljiv. Zaradi svojih sposobnosti in vizije o evropskem sodelovanju je postal eden vodilnih oblikovalcev evropskega povezovanja.

Nastanek Beneluksa

Čeprav je bil po drugi svetovni vojni večji del Evrope v ruševinah, je Spaak v gospodarskem in političnem sodelovanju videl priložnost za ponovni vzpon Evrope. Zaradi izkušnje vojne je spoznal, da je sodelovanje med državami na poti k skupnemu cilju produktivnejše kot medsebojno spopadanje. Spaak velja za enega od ustanoviteljev EU, ker je prepoznal potencial združevanja poveljne Evrope. Dokaz za to je nastanek Beneluksa leta 1944.

Medtem ko je Spaak delal v londonskem izgnanstvu, je na evropski celini divjala uničujoča vojna. Vendar je skupaj s svojimi sogovorniki z Nizozemske in iz Luksemburga pripravil povsem nov in izredno ambiciozen projekt. Leta 1944 je nastal Beneluks: carinska unija med Belgijo, Nizozemsko in Luksemburgom. Zamisel je bila preprosta, vendar še nikoli videna ali izvedena: znotraj meja treh držav zagotoviti prost pretok denarja, ljudi, storitev in blaga, kar je postalo zgled za poznejše evropsko povezovanje.

Konferenca v Messini

Leta 1955 so evropski voditelji na konferenci v Messini Spaaka izbrali za predsednika odbora (Spaakov odbor), ki je bil zadolžen za pripravo poročila o ustanovitvi skupnega evropskega trga. Na konferenci so države Beneluksa predlagale ponoven zagon

evropskega povezovanja, ki bi temeljilo na skupnem trgu ter povezovanju sektorja za promet in sektorja za jedrsko energijo. Spaakovo poročilo je bilo osnova za medvladno konferenco o skupnem trgu in Euratomu leta 1956 ter za pripravo Rimskih pogodb, podpisanih 25. marca 1957, o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (1958). Spaak je podpisal pogodbo v imenu Belgije.

Spaak je v svoji celotni politični karieri vedno odločno zagovarjal pomembnost evropskega povezovanja in neodvisnosti Evropske komisije: „Evropa prihodnosti mora biti nadnacionalna“, je izjavil, ko je leta 1962 zavnil Fouchetov načrt francoskega predsednika Charlesa de Gaulla, s katerim je de Gaulle poskušal preprečiti vstop Velike Britanije v evropske skupnosti in ogroziti njihovo nadnacionalno osnovo. Spaak je evropsko povezovanje videl predvsem v gospodarskem smislu. Belgijski državnik je sicer podpiral politično združevanje, vendar ne le v okviru držav skupnega trga. Zato je nasprotoval vsem nadaljnjim ukrepom, dokler se Velika Britanija ne bi gospodarsko vključila v unijo. Svojo politično pot je končal leta 1966. Umril je leta 1972 v Bruslju.

Paul-Henri Spaak med podpisovanjem evropske pogodbe v imenu Belgije leta 1965.

Zavzet Evropejec

Spaak se je v zgodovino zapisal kot ključen pobudnik evropskega povezovanja. V evropski projekt je verjel že pred dejanskim začetkom kakršnega koli evropskega gospodarskega in političnega sodelovanja. Bil je zavzet Evropejec, ki je znal videti prek meja svoje države.